

Recerca del folklore musical de la Ribera d'Ebre

Robert Faltus

A l'Escola Municipal de Música i Dansa de Móra d'Ebre, és el segon any que es duu a terme el projecte de Recerca del folklore musical de la Ribera d'Ebre, sota el nom "Món propi". Aquesta recerca té com a objectiu recopilar el folklore musical, vocal i instrumental, existent actualment o en el passat en les setze poblacions de la comarca de la Ribera d'Ebre, i introduir-lo com a material didàctic en l'ensenyament musical del centre esmentat. Aquest projecte representa, d'una banda, la investigació arxivística de les fonts existents, i de l'altra, el propi treball de camp.

La tardor de l'any passat es va fer la primera fase del treball de camp amb el suport del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana de la Generalitat de Catalunya i de la Caixa Tarragona. L'equip de recerca va efectuar visites a quaranta-sis informadors de Móra d'Ebre, Benissanet, Garcia i la Serra d'Almos. D'aquestes visites es van obtenir aproximadament vuit hores d'enregistrament digital, que contenen informació narrativa, música instrumental i, sobretot, cant. S'ha pogut comprovar que l'accés als informadors és cada

vegada més difícil. Fins i tot a les poblacions petites, hi ha poques persones que sàpiguen cantar i que recordin les cançons que es cantaven habitualment abans. Moltes vegades hem sentit l'interpret dient: "fa segles que no canto aquesta cançó". Aquest fet es deu, suposadament, a la realitat que el cant, abans tan present, ha desaparegut de la vida quotidiana laboral, familiar i, en alguns lamentables casos, també de la vida escolar. Hem constatat, fins i tot, que moltes cançons s'estan perdent amb la mort dels seus intèrprets.

Els informadors participants en els enregistraments es poden dividir en tres grups segons el criteri d'edat. Les persones grans nascudes entre l'any 1913 i 1945 interpreten cançons de treball, de guerra i, sobretot, jotes. Entre aquestes persones cal destacar els germans Baptista i Rosa Ayet Sastre de Benissanet, fills de l'important i famós "cantador" i improvisador "Lo Masso", que ens han proporcionat part del seu ampli repertori de jotes, cantades sobretot el dia dels Innocents. Un altre músic entrevistat rellevant va ser Josep Penna Bargalló de la Serra d'Almos que, amb noranta-tres anys,

Baptista Ayet Sastre de Benissanet entre els fruits del seu hort.

Fotografia: Robert Faltus, 2005.

ens va presentar, cantant i acompanyant-se amb el piano, algunes composicions pròpies dels centenars que en té, com la "Cançó de caramelles". Dels informadors nascuts entre els anys 1950 i 1958 procedeixen sobretot cançons de joc col·lectiu infantil, que recorden amb sorprenent exactitud tal com les cantaven entre els set i deu anys a la plaça de la vila. En aquest material domina la llengua castellana. El tercer grup d'informadors el creen els adolescents nascuts entre els anys 1988 i 1995, que s'han introduït en el projecte com a alumnes del centre de recerca, ja que aquest centre és alhora una escola de música. L'objectiu d'introduir-los era desco-

brir quina mena d'accés tenen els joves músics a la matèria folklòrica del seu entorn i quina possibilitat tenen d'accedir al repertori folklòric directament (ens referim a l'existència o no de la transmissió oral en l'actualitat). El material obtingut d'aquesta manera és molt variat. Inclou goigs, música religiosa, jotes i cançons identificatives del poble d'origen o cançons amb referències toponímiques de la comarca en la lletra. En aquest grup de material, evidentment, hi predomina la llengua catalana.

El projecte té previst continuar amb la transcripció del material musical enregistrat i la seva selecció qualitativa, territorial i històrica. Al mateix temps, actualment s'estan finalitzant les transcripcions d'una recerca anterior feta per Salvador Palomar i Salvador Rebés entre els anys 1988 i 1989 en quatre poblacions de la Ribera d'Ebre, concretament Rasquera, Miravet, Garcia i Ascó.

Al cor de la ciutat: anàlisi dels batecs de la plaça de Catalunya a Barcelona

**Maribel Tovar
Nadja Monnet**

Amb aquest projecte vam tenir com a objectiu principal exposar els diferents usos possibles de l'espai públic a través de l'anàlisi d'un espai concret: la plaça de Catalunya, el lloc probablement més emblemàtic i representatiu de la ciutat, ja que tots els barcelonins estan d'acord a dir que aquesta plaça és el centre mateix de l'activitat urbana, el nucli no només físic, sinó també representatiu de la vida ciutadana entesa en la seva globalitat.

La plaça de Catalunya pot definir-se paral·lelament com un espai de frontera i de trobada. De frontera simbòlica entre dues concepcions de la ciutat (Ciutat Vella i l'Eixample) i de trobades que construeixen nous usos i apropiacions, territorialitzacions parcials i peremptòries el caràcter de les quals més o menys transitori defineix sistemes d'interaccions i codis propis. La nostra mirada es va orientar a descobrir la varietat dels usos i construccions en aquest espai liminal, de frontera i trànsit a través del discurs de les interaccions i dels desplaçaments. Per tal de poder captar els canvis d'usos i d'usuaris de la plaça, vam registrar els fluxos que transiten per la plaça, els mecanismes d'a-

propiació d'algunes parts d'aquella per part de certes persones, així com el fenomen d'anonimat, que tornen inconstants algunes accions a la plaça. Encara que no es podia cobrir un cicle anual complet, com potser tampoc les vint-i-quatre hores del dia, vam intentar, això no obstant, apropar-nos al màxim d'aquestes realitats canviants, analitzant les distintes dinàmiques i els diferents espais de la plaça en funció del temps, dels dies laborals o festius, entre els mesos d'abril i de setembre de 2005.

Vam considerar important donar protagonisme al so del carrer que és part del discurs i construeix també el propi espai de la plaça. En la plaça trobem el murmuri indiferenciat del desplaçament massiu, però també idiomes, accents, girs, música, so d'autobusos, i altres elements que conformen el paisatge sonor del públic. D'una altra banda, l'ús de les eines visuals va ésser especialment rellevant per analitzar aquest espai. La càmera no va ser considerada com una eina auxiliar, sinó com "complementària, enriquidora i necessària" (Rouch, 1968). Igualment no es van considerar les fotografies com a meres